REKENKAMERCOMMISSIE

Ons nummer RKC/2023/90
onze datum 8 september 2023
verzonden 8 september 2023
inlichtingen bij A. Vestjens
sector/afdeling rekenkamercommissie
doorkiesnr. (0475) 35 94 60

AAN:
Raad gemeente Roermond

bijlage(n) 2 (Concept verordening + RIB griffier 22 juni 2023)
betreffende Informatie proces (nieuwe) Rekenkamer t.b.v. presentatie 12 september a.s.

Geachte gemeenteraadsleden,

Met de inwerkingtreding van de *Wet versterking decentrale rekenkamers* (van kracht vanaf 1 januari 2023) is het noodzakelijk om de Roermondse werkwijze ten aanzien van de rekenkamerfunctie uiterlijk per 1 januari 2024 aan te passen. Het is niet meer mogelijk om een rekenkamercommissie in stand te houden zoals deze jarenlang in Roermond actief is geweest. Het algemene beeld bij de raden in onze gemeente sinds de instelling van de huidige rekenkamercommissie is, dat die commissie een waardevolle bijdrage heeft geleverd voor de gemeenteraad. Dat beeld is ook bevestigd in tweetal eerdere evaluaties m.b.t. het functioneren van de Rekenkamercommissie.

In de huidige situatie bestaat de rekenkamercommissie uit drie externe leden waaronder de voorzitter en drie door de raad aangewezen interne leden. Dankzij deze samenstelling is er altijd een goede verbinding tussen raad en rekenkamercommissie geweest.

Wat verandert er
Als gevolg van de wetswijziging dient de raad:
- een rekenkamer in te stellen (waarvan raadsleden geen deel mogen uitmaken);
- te bepalen hoe deze rekenkamer wordt samengesteld en welke personen de functies binnen de rekenkamer bekleden;
- de vergoeding voor de leden van de rekenkamer vast te stellen;
- te voorzien in budget voor de rekenkamer, zodat deze zijn werkzaamheden kan uitvoeren.

De taakstelling en het werkveld van de oude rekenkamercommissie en de nieuwe rekenkamer komen in belangrijke mate overeen. Wel moet worden opgemerkt (dat is een beeld voor elke gemeente in

Nederland) dat het aantal taken dat naar de gemeente is overgedragen, al dan niet in combinatie met wettelijke regels, sterk is toegenomen. Met andere woorden: de gemeenteraad in de huidige tijd heeft te maken met veel meer en veel complexere uitdagingen dan in bijvoorbeeld twintig jaar geleden.

Via de Raadsinformatiebrief van 22 juni jl. bent u door de griffier al in kennis gesteld van het proces waarin bovenstaande zaken door de raad geregeld dienen te worden (zie bijlage 1). Zoals in die raads-informatiebrief is aangekondigd zal in een Informatiebijeenkomst nadere toelichting gegeven worden m.b.t. de voorstellen waarover de raad later in het najaar dient te besluiten. De toelichting zal gegeven worden door de Rekenkamercommissie. Deze toelichting vindt op 12 september plaats (vanaf 19.00 uur) tijdens de Informatiebijeenkomst in de Tuinzaal.

De griffier heeft in overleg met de Rekenkamercommissie al een concept-verordening opgesteld (zie bijlage 2) die in de navolgende vergadercyclus aan u zal worden voorgelegd. In de bijeenkomst willen we die -mede namens de griffier- graag kort toelichten en het met u in het bijzonder hebben over een aantal specifieke aspecten: de samenstelling van de rekenkamer, de relatie met de raad en dan met name instelling van een klankbordgroep en het budget van de Rekenkamer.

Relatie Rekenkamer en Raad: instelling klankbordgroep.
De rekenkamercommissie onderhield -sinds 2005- op verschillende manieren contact met de gemeenteraad. Op de eerste plaats hadden raadsleden zitting in de rekenkamercommissie. Er was verder ook regelmatig contact met fracties in het kader van de voorbereiding en vaststelling van onderzoekprogramma. De rekenkamercommissie leverde ook haar een bijdrage aan het inwerkprogramma van de nieuwe raad. En er was vanzelfsprekend contact in het kader van bespreking van de afzonderlijke onderzoeksrapporten in commissie en/of raad.

Met de wetswijziging maken raadsleden geen deel meer uit van de rekenkamer. Daarmee is automatisch de verbinding tussen raad en rekenkamer doorbroken. In de optiek van de rekenkamercommissie is dit een enorm gemis. Immers raad en rekenkamer werken samen.

Om dit te ondervangen wordt voorgesteld dat de raad de mogelijkheid krijgt een klankbordgroep (van enkele raadsleden) in te stellen. Deze raadsleden maken dus geen deel uit van de rekenkamer maar het biedt wel de mogelijkheid om raadsleden te betrekken bij sommige werkzaamheden van de rekenkamer.

De gedachte is dat er een klankbordgroep is die bestaat uit maximaal 5 raadsleden. Graag gaan we op 12 september met u in gesprek over de instelling van een klankbordgroep. In het concept reglement van orde van de nieuwe rekenkamer is een aanzet gegeven voor de doelstelling en de taken van zo'n klankbordgroep.

Omvang Rekenkamer.
De bestaande verordening op de rekenkamercommissie kent 3 externe leden en 3 interne leden. In concreto betekende dit dat er zes leden waren die actief waren bij het voorbereiden, uitvoeren en begeleiden van onderzoeken. In de praktijk bleek dit ook zonder meer noodzakelijk, ook tegen de achtergrond van de uitbreiding en complexer worden van het takenpakket van de gemeente. Voorgesteld wordt dat de raad bij de rekenkamer de mogelijkheid krijgt om minimaal drie en maximaal vijf leden te benoemen, waaronder de voorzitter. Zodoende kan een rekenkamer over meer expertise op

verschillende beleidsterreinen beschikken en is er meer capaciteit beschikbaar voor het uitvoeren en begeleiden van onderzoeken. Omdat de rekenkamer ook zelf onderzoek zal uitvoeren, wordt dit van meerwaarde geacht.

Graag willen we over de mogelijkheid tot uitbreiding van het aantal leden van gedachten wisselen op 12 september.

Benodigde middelen / budget.
In de *Wet versterking decentrale rekenkamers* is nadrukkelijk opgenomen dat de gemeenteraad de benodigde middelen voor de rekenkamer ter beschikking stelt met als doel dat, conform de naam van de wet, de rekenkamer versterkt kan worden. De wetgever laat het, met in acht name van de algehele beginselen van het budgetrecht van de raad, over aan de raad om de omvang van het budget vast te stellen.

De huidige rekenkamercommissie (en daarmee ook de huidige externe leden die kenbaar hebben gemaakt deel te willen uitmaken van de nieuwe rekenkamer) heeft de afgelopen tijd nagedacht over de ambitie waarbij de basis is een zo goed mogelijke ondersteuning van de gemeenteraad. Uiteraard moet ook de rekenkamer doelmatig, doeltreffend en rechtmatig werken.

Voor de nieuwe rekenkamer is de ambitie om tenminste twee volwaardige onderzoeken per jaar uit te voeren, naast waar nodig advisering aan de raad in de vorm van rekenkamerbrieven. Om dat te realiseren is een aantal bijeenkomsten van de rekenkamer noodzakelijk. Bij het voorgaande punt, Omvang rekenkamer, is al aangeven dat er een uitbreiding van het huidige aantal externe leden gewenst is. De logische consequentie van die ambitie is dat het huidige budget van (afgerond) € 50.000 verhoogd dient te worden.

Daarbij komt dat de huidige tarieven van externe bureaus voor het uitvoeren van rekenkameronderzoek de afgelopen jaren zeer sterk gestegen zijn. Voor een gemiddeld onderzoek is vandaag de dag circa € 25.000 tot €27.500 benodigd aan externe kosten. Daarbij komen dan nog de begeleidingskosten van de eigen rekenkamer. Wanneer daarbij de kosten van de reguliere vergaderingen en ook de incidentele advisering (opstellen van rekenkamerbrieven, bijwonen vergaderingen klankbordgroep etc.) wordt opgeteld, dan is een budget van circa € 75.000 benodigd.

Bij de voorbereiding van de nieuwe wet heeft de wetgever overwogen om een budgetkader aan te geven. Uiteindelijk is dat niet gebeurd. Wel hebben verschillende organisaties waaronder de NVRR (Nederlands Vereniging van Rekenkamer en Rekenkamercommissies), de Verenging van Griffiers en de Vereniging van Raadsleden aangegeven dat er een behoefte is aan een soort van richtgetal per inwoner. De Vereniging van raadsleden heeft in 2022 kenbaar gemaakt dat een budget van € 1,30/inwoner toch minimaal benodigd zou zijn. Voor de gemeente Roermond zou dit neerkomen op een budget van € 78.000.

Graag willen we ook over de mogelijkheid tot verhoging van het budget van gedachten wisselen op 12 september. Uiteraard zal het definitieve budget in de begrotingscyclus dit najaar door de raad worden vastgesteld, maar de discussie op 12 september kan daarvoor de goede basis leveren.

Namens de leden van de Rekenkamercommissie,

De secretaris,

i.o.

A. Vestjens

De voorzitter,

i.o.

M. Kurt

Besluit van de raad van de gemeente Roermond tot vaststelling van de Verordening op de rekenkamer gemeente Roermond 2024

De raad van de gemeente Roermond;

gelezen het voorstel van de griffier van Roermond;

gelet op de Wet versterking decentrale rekenkamers, het bepaalde in Hoofdstuk IVa, paragraaf 1 van de Gemeentewet en artikel 149 Gemeentewet;

b e s l u i t

1. vast te stellen de verordening: Verordening op de rekenkamer gemeente Roermond 2024;
2. in te trekken de verordening: Verordening rekenkamercommissie gemeente Roermond 2020, vastgesteld op 17 december 2020.

Verordening op de rekenkamer gemeente Roermond 2024:

Artikel 1. Begrippen

1. Wet: de Gemeentewet.
2. Rekenkamer: gemeentelijke rekenkamer als bedoeld in artikel 81a van de wet.
3. Raad: raad van de gemeente Roermond
3. Voorzitter: voorzitter van de rekenkamer.
4. Reglement van Orde: door de rekenkamer vastgesteld Reglement van Orde waarin de werkwijze staat beschreven.
5. Begroting: de begroting van de gemeente Roermond.

Artikel 2. Samenstelling rekenkamer

1. De gemeente Roermond heeft een rekenkamer.
2. De rekenkamer bestaat uit minimaal drie en maximaal vijf leden, waaronder de voorzitter.

Artikel 3. Plaatsvervangend voorzitterschap

De rekenkamer benoemt uit haar midden een plaatsvervangend voorzitter die de voorzitter bij afwezigheid vervangt.

Artikel 4. (Her)benoeming leden

1. De raad benoemt de voorzitter en de leden van de rekenkamer op voordracht van een door de raad of raadscommissie in het leven geroepen werkgroep die in het kader van die voordracht ook overleg pleegt met de rekenkamer.
2. De raad benoemt de voorzitter en de overige leden van de rekenkamer voor de duur van zes jaar.
3. Na afloop van de eerste wettelijke benoemingstermijn kunnen de leden van de rekenkamer éénmaal voor een periode van zes jaar worden herbenoemd.

Artikel 5. Reglement van orde

De rekenkamer stelt een reglement van orde voor haar vergaderingen en andere werkzaamheden vast. Zij zendt het reglement na vaststelling c.q. wijziging onverwijld ter kennisneming naar de raad.

Artikel 6. Klankbordgroep raad

1. Er is een klankbordgroep voor de rekenkamer.
2. Deze bestaat uit maximaal 5 raadsleden.
3. De raad wijst bij elk begin van een raadsperiode de raadsleden aan die zitting hebben in deze klankbordgroep voor de duur van de betreffende raadsperiode.

4 In geval van het ontstaan van een tussentijdse vacature in de klankbordgroep kan de raad een vervangend lid aanwijzen.
5. De rekenkamer bepaalt in haar Reglement van Orde de wijze waarop deze klankbordgroep, met inachtneming van de onafhankelijke positie van de rekenkamer, wordt betrokken bij de werkzaamheden van de rekenkamer.

Artikel 7. Ambtelijke ondersteuning
1. De rekenkamer wordt bijgestaan door een secretaris.
2. De secretaris legt rechtstreeks verantwoording af aan de rekenkamer over de wijze waarop de aan hem toebedeelde taken worden verricht.
3. De griffier van de gemeenteraad van Roermond draagt er zorg voor dat een van de medewerkers van de griffie de rol van secretaris van de rekenkamer vervult.

Artikel 8. Budget en jaarverslag.
1. De raad stelt de rekenkamer de nodige middelen ter beschikking voor een goede uitoefening van haar taken.
2. De rekenkamer zal daartoe in het kader van de begrotingsvaststelling een (meerjarig)voorstel doen.
3. Een door de raad vastgestelde structureel jaarbudget wordt jaarlijks verhoogd conform de gemeentelijke prijsindex ontwikkeling.
4. De rekenkamer is bevoegd binnen het bij de begroting beschikbaar gesteld budget uitgaven te doen ten behoeve van de uitvoering van haar taken. Ten laste van dit budget worden de kosten gebracht van:
a. de vergoedingen aan de leden;
b. de inzet van externe onderzoekers en deskundigen;
c. alle overige uitgaven die de rekenkamer nodig acht voor de uitoefening van haar taak.
5. De rekenkamer stelt ieder jaar voor 1 april een verslag aan de raad ter beschikking waarin verantwoording wordt afgelegd over de in het voorgaande jaar uitgevoerde onderzoeken en de besteding van het budget.

Artikel 9. Monitoring van aanbevelingen
De griffie verstrekt de raad (analoog aan de verplichting van het college jegens de raad cf. artikel 185a van de Wet) jaarlijks voor 1 maart een overzicht van de aan de raad gedane voorstellen van de rekenkamer welke door de raad zijn overgenomen en door de raad zelf moeten worden uitgevoerd, vergezeld van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven.

Artikel 10. Vergoeding leden
1. De leden ontvangen een vergoeding van € 250 per bijgewoonde vergadering van de rekenkamer of overleggen die in het kader van de uitvoering van de werkzaamheden plaatsvinden.
2. In het Reglement van Orde worden de afspraken omtrent de voor vergoeding in aanmerking komende vergaderingen en overleggen en ook de wijze van declaratie vastgelegd.
3. Leden kunnen de met vergaderingen en overleggen verband houdende reiskosten declareren, de hoogte van de vergoeding van reiskosten per kilometer is gelijk aan de geldende belastingvrije kilometervergoeding.
4. Indien een onderzoek uitgevoerd wordt door een of meer leden van de rekenkamer, kan daarvoor een vergoeding worden gedeclareerd tegen een tarief van € 80 (exclusief BTW) per uur overeenkomstig het bepaalde voor deze werkwijze in het Reglement van Orde van de rekenkamer.
5. De in de eerste twee leden genoemde bedragen worden vanaf 2025 per kalenderjaar aangepast op basis van het prijsindexcijfer welke de gemeente Roermond hanteert.

Artikel 11. Intrekken oude verordening
De Verordening rekenkamercommissie gemeente Roermond 2020 wordt per datum inwerkintreding van de Verordening op de rekenkamer gemeente Roermond 2024 ingetrokken.

Artikel 12. Inwerkingtreding
Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2024

Artikel 13. Citeertitel
Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening op de rekenkamer gemeente Roermond 2024.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Roermond in de openbare vergadering van…….. 2023.

griffier,
J. Vervuurt

voorzitter,
……..

gemeente **Roermond**

uw nummer

uw datum

AAN
de leden van de gemeenteraad

ons nummer
onze datum 22 juni 2023
Verzonden 22 juni 2023

sector/afdeling Arno Vestjens
doorkiesnr. 0475-359460

bijlage(n) -1-
betreffende Raadsinformatiebrief inzake proces Rekenkamer

Geachte leden,

Inleiding
Met ingang van 1 januari 2023 is voor (onder meer) gemeenten de wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. De wet versterking decentrale rekenkamers heeft tot doel het creëren van een sluitend, wettelijk stelsel voor gedegen, onafhankelijk rekenkameronderzoek, ter ondersteuning van de controlerende rol van gemeenteraden.

Onderstaand treft u een aantal belangrijke verschillen aan in vergelijking tot de huidige situatie in Roermond, waar nu onder meer sprake is van een rekenkamercommissie waarin ook raadsleden zitting hebben.

Tevens wordt in paragraaf 2 het proces geduid op welke wijze de raad tijdig kan gaan voldoen aan de vereisten van de wet versterking decentrale rekenkamers.

1.1 Wijzigingen qua toegestane samenstelling van de rekenkamer.
De belangrijkste wijziging voor gemeenten betreft het afschaffen van de mogelijkheid die de Gemeentewet biedt om per verordening regels te stellen aan de uitoefening van de rekenkamerfunctie. Door deze wijziging dienen gemeenteraden een eigen onafhankelijke rekenkamer in te stellen. Een rekenkamercommissie met daarin ook raadsleden -zoals die in Roermond per verordening geregeld was- is niet meer mogelijk. Een rekenkamer dient voortaan te bestaan uit door de raad benoemde onafhankelijke leden. Middels wetswijziging is het wel mogelijk gebleven dat medewerkers van de gemeentelijke griffie de onafhankelijke rekenkamer kunnen ondersteunen.

De wet versterking decentrale rekenkamer geeft de gemeenteraad tot 1 januari 2024 de tijd om op basis van de nieuwe wet een onafhankelijke rekenkamer (zelfstandig of gemeenschappelijk)in te stellen, de leden te benoemen en de oude verordening in te trekken. Uiterlijk op 1 januari 2024 zal dus een onafhankelijke rekenkamer moeten zijn ingesteld, inclusief de benoeming van leden.

De Roermondse raadsleden die nu lid zin van de rekenkamercommissie verliezen straks na intrekking van de verordening (dan wel uiterlijk een jaar na de inwerkingtreding van het Wetsvoorstel) van rechtswege het lidmaatschap van de rekenkamerfunctie. Ook de huidige externe commissieleden van de rekenkamerfunctie houden dan van rechtswege op lid van de rekenkamerfunctie te zijn. Zij kunnen wel –desgewenst- conform de wet voor 6 jaar benoemd worden in de onafhankelijke rekenkamer.

1.2 Wijziging qua onderzoeksbevoegdheden.
De rekenkamer doet onderzoek naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het gevoerde beleid. In de Gemeentewet wordt de wettekst gewijzigd van 'het gevoerde bestuur' naar 'het gevoerde beleid'. Hiermee wordt verduidelijkt dat deze bevoegdheid van decentrale rekenkamers ruim moet worden opgevat: beleidsvoorbereiding, -vorming, -vaststelling, -uitvoering en -effecten vallen hieronder, maar ook het functioneren van de ambtelijke organisatie, die het bestuur bij zijn taakvervulling ten dienste staat en de politieke organisatie (raad en college van B&W) van de gemeente.

Decentrale rekenkamers van gemeenten beschikken reeds over bevoegdheden om onderzoek te kunnen doen naar publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsverbanden.
De wet versterking decentrale rekenkamers breidt deze onderzoeksbevoegdheden van decentrale rekenkamers echter op een aantal punten uit. Zie daarvoor de bijlage (brief BZK).

1.3 Waarborg qua monitoring van opvolging van voorstellen van de Rekenkamer.
Het college van B&W wordt verplicht jaarlijks een overzicht van de aan haar gedane voorstellen van de rekenkamer te doen toekomen aan de raad, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven.

2. Proces richting Rekenkamer.
Uiterlijk 1 januari 2024 zal de nieuwe Rekenkamerverordening van kracht dienen te zijn. Ook de bemensing van de nieuwe Rekenkamer, de ondersteunende faciliteiten en het budget dienen dan geregeld te zijn. Dan kan -in de nieuwe constellatie- de Rekenkamer een belangrijke bijdrage leveren aan de controlerende rol van de raad.

De griffier bereidt e.e.a. in nauw overleg met de bestaande Rekenkamercommissie voor.

Het navolgende traject zal daarvoor doorlopen worden:
- de griffier stelt in overleg met de Rekenkamercommissie, mede op basis van de modelvereniging van de VNG, een 1e concept-verordening op;
- in een beeldvormende Informatiebijeenkomst op 12 of 13 september 2023 zal door de griffier in samenwerking met de bestaande Rekenkamercommissie informatie gegeven worden m.b.t. concept-verordening c.q. rekenkamer nieuwe stijl. En er is dan onder meer gelegenheid tot gesprek m.b.t. bijvoorbeeld het aantal rekenkamerleden, de mogelijke introductie van een klankbordgroep van raadsleden die de rekenkamer van advies kan dienen en ook het noodzakelijke budget voor een Rekenkamer.
- in de commissie BM van 28 augustus 2023 zal er een werkgroep van enkele raadsleden worden ingesteld die de latere benoeming door raad van de nieuwe leden dient voor te bereiden(dat is conform de bestaande procedure). De huidige externe leden van de rekenkamercommissie hebben overigens te kennen gegeven de bereidheid te hebben zitting te willen nemen in de nieuwe rekenkamer.

— in de raad van 12 oktober 2023 (commissie BM van 25 september) zal de nieuwe verordening worden voorgelegd aan de raad (inwerkingtreding per 1 januari 2024) inclusief een voorstel voor het budget voor de Rekenkamer welke in de begroting 2024 e.v. opgenomen dient te worden. De griffier zal hiervoor de huidige rekenkamercommissie consulteren.[1]
— in de raad van 9 november 2023 (vaststelling begroting) dient het budget voor de rekenkamer formeel geregeld te worden.
— in de raad van 16 november 2023 komt het voorstel tot benoeming van de leden Rekenkamer aan de orde (e.e.a. voorbereid door de werkgroep zoals hierboven vermeld).

Met vriendelijke groet,

Griffier,
Jos Vervuurt

[1] Cf artikel 81 j van de gemeentewet dient de raad de nodige middelen in overleg met de Rekenkamer ter beschikking te stellen. De nieuw samengestelde Rekenkamer gaat formeel pas vanaf 1 januari 2024. Om voor 2024 het noodzakelijke budget tijdig vast te kunnen stellen wordt daarvoor de huidige Rekenkamercommissie geconsulteerd. In de raad van 12 oktober wordt naast de concept-verordening (waarin onder meer ook het aantal leden wordt bepaald) ook een voorstel voor het budget gedaan.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan de gemeenteraden en colleges van B&W
Aan de provinciale staten en colleges van gedeputeerde staten
Aan de algemene besturen en dagelijkse besturen van de waterschappen

DGOBDR/D&B
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk
www.linkedin.com/company/ministerie-van-bzk

Kenmerk
2022-0000536640

Uw kenmerk

Datum

Betreft Inwerkingtreding wet versterking decentrale rekenkamers

Geachte heer/ mevrouw,

Met ingang van 1 januari 2023 treedt voor gemeenten en provincies de wet versterking decentrale rekenkamers in werking.[1] Voor de waterschappen treedt de wet deels op 1 januari 2024 en deels per 1 januari 2025 in werking (zie toelichting verderop). Deze wet is op 31 mei jl. met een ruime meerderheid in de Tweede Kamer aangenomen en op 27 september jl. door de Eerste Kamer als hamerstuk aanvaard.

In deze brief informeer ik u over het doel van deze wet, de wijzigingen die ermee worden doorgevoerd, de inwerkingtreding en het overgangsrecht en de mogelijkheid voor decentrale overheden om ondersteuning te krijgen van de projectgroep lokale rekenkamers.

Doel wet versterking decentrale rekenkamers
De wet versterking decentrale rekenkamers heeft tot doel het creëren van een sluitend, wettelijk stelsel voor gedegen, onafhankelijk rekenkameronderzoek, ter ondersteuning van de controlerende rol van raden, staten en algemene besturen van waterschappen. Het is van groot belang dat bij alle decentrale overheden gedegen, onafhankelijk rekenkameronderzoek plaatsvindt naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde beleid. Voor de onafhankelijke rekenkamer gelden alle wettelijke waarborgen voor een sterke en onafhankelijke positie.

De belangrijkste wijziging voor gemeenten betreft het afschaffen van de mogelijkheid die de Gemeentewet biedt om per verordening regels te stellen aan de uitoefening van de rekenkamerfunctie. Door deze wijziging dienen gemeenteraden een eigen onafhankelijke rekenkamer in te stellen, of met andere raden, provincies of waterschappen een gemeenschappelijke rekenkamer. Hoewel de Provinciewet in dezelfde zin wordt gewijzigd, zal dit onderdeel voor de provincies geen gevolgen hebben, aangezien alle provincies reeds over een onafhankelijke (gemeenschappelijke) rekenkamer beschikken en de mogelijkheid van een rekenkamerfunctie in de praktijk niet wordt toegepast.

[1] Kamerstukken 35298.

Voor waterschappen is de belangrijkste wijziging dat zij voortaan ook de plicht hebben om een onafhankelijke rekenkamer in te richten, alleen of met andere waterschappen, gemeenten en/of provincies tezamen.[2]

Uit de Gemeentewet en de Provinciewet volgt dat de ambtelijke ondersteuning van de onafhankelijke rekenkamer uitsluitend mag worden verricht door ambtenaren die geen band hebben met andere organen van het bestuur. De wetswijziging maakt wel mogelijk dat medewerkers van de gemeentelijke of provinciale griffie de onafhankelijke rekenkamer kunnen ondersteunen. Met deze maatregel wordt tegemoetgekomen aan met name kleinere gemeenten die anders met moeite voldoende ambtelijke ondersteuning van de rekenkamer georganiseerd kunnen krijgen. Voor de waterschappen geldt deze mogelijkheid niet, omdat de Waterschapswet niet de figuur van een griffie kent. Het is aan het waterschapsbestuur zelf om de ondersteuning van een rekenkamer op een goede en onafhankelijke manier te regelen, conform de wet.

Inwerkingtreding en overgangstermijn
Zodra de wet in werking treedt per 1 januari 2023 behoudt een verordening die een rekenkamerfunctie regelt (en de benoemingen op die basis) gedurende een jaar haar rechtskracht, dus tot 1 januari 2024. Daarvoor is in de wet versterking decentrale rekenkamers overgangsrecht getroffen.[3] Dit geeft de gemeenteraad gedurende een jaar de gelegenheid om op basis van de nieuwe wet een onafhankelijke rekenkamer (zelfstandig of gemeenschappelijk) in te stellen, de leden te benoemen en de oude verordening in te trekken. Uiterlijk op 1 januari 2024 zal dus in alle gemeenten een onafhankelijke rekenkamer moeten zijn ingesteld, inclusief de benoeming van leden.

Raadsleden die de rekenkamerfunctie uitoefenen, verliezen na intrekking van de verordening dan wel uiterlijk een jaar na de inwerkingtreding van het wetsvoorstel van rechtswege het lidmaatschap van de rekenkamerfunctie. Ook de externe commissieleden van de rekenkamerfunctie houden dan van rechtswege op lid van de rekenkamerfunctie te zijn. Zij kunnen dan –desgewenst- conform de wet voor 6 jaar benoemd worden in de onafhankelijke rekenkamer.

Het wetsvoorstel treedt voor de waterschappen in werking per 1 januari 2024. Met de Unie van Waterschappen is afgesproken dat per die datum bij alle waterschappen onafhankelijke rekenkamers zullen zijn ingesteld en bemenst. De Unie van Waterschappen stelt hiervoor een projectgroep in om de waterschappen bij de implementatie te begeleiden.

Uitbreiding onderzoeksbevoegdheden
De rekenkamer doet onderzoek naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het gevoerde beleid. In de Gemeentewet en Provinciewet wordt de wettekst gewijzigd van ‘het gevoerde bestuur’ naar ‘het gevoerde

[2] Artikel IIA.
[3] Artikel IV.

beleid'. Met deze wijziging wordt verduidelijkt dat deze bevoegdheid van decentrale rekenkamers ruim moet worden opgevat: beleidsvoorbereiding, -vorming, -vaststelling, -uitvoering en -effecten vallen hieronder, maar ook het functioneren van de ambtelijke organisatie, die het bestuur bij zijn taakvervulling ten dienste staat, en de politieke organisatie (algemeen en dagelijks bestuur) van de gemeente, provincie en waterschap.

Decentrale rekenkamers van gemeenten en provincies beschikken reeds over bevoegdheden om onderzoek te kunnen doen naar publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsverbanden. Ook de rekenkamers van waterschappen krijgen deze bevoegdheden. De wet versterking decentrale rekenkamers breidt deze onderzoeksbevoegdheden van decentrale rekenkamers op een aantal punten uit.

- Decentrale rekenkamers kunnen voortaan onderzoek instellen naar de inkoop- en contractrelaties van het bestuur, bijvoorbeeld voor de inkoop van jeugdzorg of maatschappelijke ondersteuning, indien het bestuur zichzelf dat recht heeft voorbehouden. Ik raad –indien dat nog niet is gebeurd- de gemeente-, provincie-, en waterschapsbesturen aan om dit recht op te nemen in de eigen inkoopvoorwaarden.
- De wetswijziging maakt mogelijk dat decentrale rekenkamers voortaan alle subsidies, leningen en garanties kunnen onderzoeken. Nu is dat alleen mogelijk als de subsidie, lening of garantie meer dan 50% van de baten van de private rechtspersoon is.
- Decentrale rekenkamers kunnen voortaan onderzoek doen naar NV's en BV's waar alle betrokken bestuurslagen van "de overheid" gezamenlijk een meerderheidsbelang (meer dan 50%) in hebben, terwijl zij dat afzonderlijk niet hebben.
- Decentrale rekenkamers kunnen voortaan onderzoek doen naar dochter- en kleindochterondernemingen van (gezamenlijke) overheidsdeelnemingen waar de gemeenten, provincies, waterschappen en/of de Staat gezamenlijk meer dan 50% belang in hebben.
- De rekenkamer die voornemens is een onderzoek in te stellen naar deze gezamenlijke overheidsdeelnemingen dient de dagelijkse besturen van de betrokken overheden daarvan in kennis te stellen.

Extra waarborgen voor het rekenkameronderzoek en de rapportage

Ten slotte bevat de wet versterking decentrale rekenkamers nieuwe waarborgen die van belang zijn voor een goed verloop van het onderzoeksproces en de rapportage van de bevindingen door de rekenkamer.

- Het dagelijks bestuur doet jaarlijks een overzicht van de aan het dagelijks bestuur gedane voorstellen van de rekenkamer toekomen aan het algemeen bestuur, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven.
- Decentrale rekenkamers dienen de door hen onderzochte instellingen de gelegenheid te geven op conceptrapporten te reageren (hoor- en wederhoor).

- Decentrale rekenkamers kunnen voortaan mededelingen, die vertrouwelijke gegevens of bevindingen bevatten, ter vertrouwelijke kennisgeving aan het algemeen bestuur sturen.

Ondersteuning door projectgroep lokale rekenkamers
In 2021 is de projectgroep lokale rekenkamers van start gegaan. De projectgroep is ingesteld door het ministerie van BZK, in samenwerking met de VNG. De projectgroep heeft tot doel om per jaar circa 25 gemeentebesturen te ondersteunen bij de inrichting en/of het functioneren van hun lokale rekenkamer en het versterken van de relatie van de rekenkamer met de raad en het college. De projectgroep deelt kennis en informatie over de versterking van lokale rekenkamers, zodat andere gemeenten hiervan kunnen leren. Voor het aanvragen van een gesprek met de projectgroep kunt u contact opnemen met het ministerie van BZK via info.openbaarbestuur@minbzk.nl.

De Nederlandse vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR) ondersteunt eveneens rekenkamers. In aanvulling op de werkzaamheden van de projectgroep zijn er door de NVRR transitieteams ingesteld om rekenkamers te ondersteunen met de overgang van rekenkamercommissie naar rekenkamer. Meer informatie is te vinden op de site www.nvrr.nl.

Rechtmatigheidsverantwoording
Ook wijzigt deze wet de Gemeentewet, Provinciewet en Waterschapswet met betrekking tot de rechtmatigheidsverantwoording als onderdeel van de jaarrekening. Met deze wijziging leggen het college van burgemeester en wethouders bij een gemeente, het college van gedeputeerde staten bij een provincie en het dagelijks bestuur van een waterschap in de jaarrekening zelf verantwoording af over de financiële rechtmatigheid. Dit is in lijn met de systematiek die geldt bij het Rijk. Dit onderdeel treedt voor gemeenten en provincies ook in werking op 1 januari 2023 en zal het eerst voor het verslagjaar 2023 gelden. In de loop van 2023 wordt in aansluiting op deze wet ook het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden gewijzigd.

Voor de waterschappen treedt de wijziging van de rechtmatigheidsverantwoording met ingang van 1 januari 2025 in werking, vanaf het verslagjaar 2025. De Unie van Waterschappen ondersteunt hierbij de waterschappen.

Tot slot
Indien u naar aanleiding van deze brief vragen heeft over de Wet versterking decentrale rekenkamers kunt u deze stellen aan het ministerie van BZK via info.openbaarbestuur@minbzk.nl.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

Hanke Bruins Slot